

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม ในการประหยัดพลังงานของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีกรอบในการศึกษาดังนี้

1. ประวัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร
3. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
4. แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนัก
5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
6. แนวคิดเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานหรือการอนุรักษ์พลังงาน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 เหตุผลโดยที่มาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล เพื่อให้สถานศึกษาของรัฐดำเนินกิจการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษา ดังนั้น สมควรจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 9 แห่งขึ้นแทนสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีที่มีวัตถุประสงค์ ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงที่มุ่งเน้นการปฏิบัติทำการสอน ทำการวิจัย ผลิตครูวิชาชีพ ให้บริการทางวิชาการในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยให้ผู้สำเร็จการอาชีวศึกษามีโอกาสในการศึกษาต่อด้านวิชาชีพเฉพาะทางระดับปริญญาเป็นหลัก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

1. ประวัติความเป็นมา

เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 92 ตอนที่ 48 หน้า 1 มีผลบังคับใช้ในวันต่อมา

29 – 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล) เป็นครั้งแรก และกำหนดจะเสด็จพระราชทานปริญญาบัตร 3 ปี ต่อ 1 ครั้ง โดยเสด็จครั้งที่สองในวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2527 ถึง 2 สิงหาคม พ.ศ. 2527 ครั้งที่สามในวันที่ 7 ถึง 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2530 ครั้งที่สี่ในวันที่ 19 ถึง 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 หลังจากนั้นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จแทนพระองค์ทุกปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ถึงปัจจุบัน

16 กรกฎาคม พ.ศ. 2527 วิทยาลัยฯ ได้รับการอนุเคราะห์จากกรมธนารักษ์จัดสรรที่ดินบริเวณคลองหก ฟังตะวันตก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โฉนดเลขที่ 706 เนื้อที่ 610-3-41 ไร่ และแปลงเลขที่ ปท.268 คลองรังสิต ฟังเหนือ อำเภอธัญบุรี โฉนดเลขที่ 39 เนื้อที่ 109-3-04 ไร่ รวมเนื้อที่ทั้งหมด 720-2-45 ไร่ เพื่อก่อสร้างศูนย์กลางการศึกษาระดับปริญญาตรี

ในปี พ.ศ. 2528 เริ่มขยายการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาเขตต่าง ๆ ตามความพร้อมของแต่ละวิทยาเขตและเปิดสอนทุกวิทยาเขตในที่สุด

7 มิถุนายน พ.ศ. 2531 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จแทนพระองค์วางศิลาฤกษ์ศูนย์กลางการศึกษาระดับปริญญา

15 กันยายน พ.ศ. 2531 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาว่า “สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” และพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เชิญพระราชลัญจกรประจำพระองค์ และพระมหาพิชัยมงกุฎเป็นเครื่องหมายราชการของสถาบันฯ ด้วย

8 มกราคม พ.ศ. 2548 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลและประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนที่ 6ก วันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2548 พระราชบัญญัติฉบับนี้ มีผลให้เกิดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง คือ

1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
4. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
6. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
7. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

8. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

9. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ในส่วนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์นั้น ถือได้ว่ามีฐานะเป็นหนึ่งในแก่มหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย 4 วิทยาเขต ดังนี้

1. วิทยาเขตศาลายา (ที่ตั้งสำนักงานอธิการบดี) เลขที่ 96 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑลสาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

2. วิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ เลขที่ 264 ถนนจักรวรรดิ แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

3. วิทยาเขตเพาะช่าง เลขที่ 86 ถนนตรีเพชร แขวงวังบูรพา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

4. วิทยาเขตวังไกลกังวล ถนนเพชรเกษม ตำบลหนองแก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์จัดการศึกษาแบ่งเป็นคณะ ประกอบด้วย 6 คณะดังนี้

1. คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์
2. คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
3. คณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว
4. คณะบริหารธุรกิจ
5. คณะศิลปศาสตร์
6. วิทยาลัยเพาะช่าง

2. วิสัยทัศน์ (Vision)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาวิชาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพกำลังคนสู่มาตรฐานสากลบนพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นำความรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถเชิงการแข่งขันสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคม

3. พันธกิจ (Mission)

1. จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นวิชาชีพบนพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีคุณภาพและมีความสามารถพร้อมเข้าสู่อาชีพ

2. สร้างงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และนวัตกรรมบนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งการผลิต และการบริการที่สามารถถ่ายทอดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ประเทศ
3. ให้บริการงานวิชาการ และการศึกษาที่มีแนวคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อการมีอาชีพอิสระ และพัฒนาอาชีพสู่การแข่งขัน
4. ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมและรักษาสิ่งแวดล้อม

4. ผลผลิต (Outputs)

1. ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพสอดคล้อง และเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานและประเทศ
2. ผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และนวัตกรรม เป็นที่ต้องการและใช้ประโยชน์ได้
3. ผู้ผ่านการฝึกอบรม ผู้ได้รับคำปรึกษา ชี้นำ ผู้ได้รับบริการ มีความพึงพอใจและมั่นใจในมหาวิทยาลัย
4. นักศึกษา ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ตลอดจนชุมชนต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมฯ มีความซาบซึ้ง รัก และหวงแหน ความเข้าใจที่ดีและถูกต้องเกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และสิ่งแวดล้อม และพร้อมที่จะช่วยจรรโลงสืบต่อไป

5. ผลลัพธ์ (Outcomes)

1. ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ มีกำลังคนที่มีความรู้และทักษะในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
 2. ประเทศลดการพึ่งพา/นำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และประหยัดเงินตราต่างประเทศ
 3. ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ และภาคชุมชน สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
 4. เอกลักษณ์ของความเป็นไทย จะเป็นที่รู้จัก ชื่นชม ของคนทั่วไป ทุกเชื้อชาติ ศาสนา ซึ่งที่สุดแล้วจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และสันติ
- (คู่มือนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ปีการศึกษา 2550)

แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร (Media Exposure)

ในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ นั้นได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการเปิดรับข่าวสาร การเลือกข่าวสาร ตลอดจนสื่อที่ใช้ ไว้ดังนี้

1. การสื่อสาร

สุรพงษ์ โสรณะเสถียร (อ้างถึงใน นารีกานต์ พรหมนง, 2544) ได้แบ่งการสื่อสารออกเป็น 5 ระดับ คือ

1. การสื่อสารภายในบุคคล เป็นการสื่อสารเฉพาะคนว่ามีกระบวนการรับรู้ กระบวนการทางความคิด และทัศนคติเป็นอย่างไร แต่ยังคงส่วนที่เป็นอันตรกิริยา ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญของการสื่อสาร

2. การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการสื่อสารที่มีผู้สื่อสารมากกว่า 1 คน แต่ก็ไม่ใช่ว่าจำนวนมาก โดยบุคคลเหล่านั้นสามารถจะมีอันตรกิริยาต่อกันแบบซึ่งหน้า การสื่อสารระหว่างบุคคลจึงเป็นพฤติกรรมของบุคคลอันเป็นผลพวงของการรับรู้และทัศนคติของบุคคลนั้นๆ ที่มีอันตรกิริยาต่อกันในกระบวนการสื่อสาร ไม่ว่าจะครบวงจรหรือไม่ก็ตาม

3. การสื่อสารในกลุ่มเล็ก หมายถึง การสื่อสารที่บุคคลหนึ่งสามารถจะมีอันตรกิริยาในแบบซึ่งหน้ากับบุคคลอื่นในจำนวนมากที่สุด ตามความสามารถของมนุษย์โดยเฉลี่ย ดังนั้น การสื่อสารในกลุ่มย่อยจึงมักมีผู้สื่อสารในกลุ่มไม่เกิดขนาดห้องเรียนปกติ และในองค์การการสื่อสารกลุ่มย่อยอาจเป็นการสื่อสารที่เป็นทางการ หรือไม่ใชทางการ และไม่ประจัญหน้า เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคล

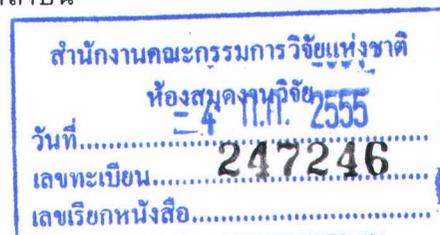
4. การสื่อสารในกลุ่มใหญ่ เป็นกระบวนการสื่อสารเพื่อคนกลุ่มใหญ่ มีจำนวนผู้รับสารมาก แต่ผู้รับสารไม่มีจำนวนมากอย่างการสื่อสารมวลชน การที่มีจำนวนผู้รับสารมากขึ้น จึงทำให้กระบวนการสื่อสารซับซ้อนขึ้น และจำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีหรือเครื่องมือทางการสื่อสารช่วยในการสื่อสาร

5. การสื่อสารมวลชน เป็นกระบวนการสื่อสารที่สำคัญต่อผู้รับสารทั้งประเทศที่สามารถเลือกเปิดรับแหล่งสาร หรือผู้ส่งสารได้ การเน้นผู้รับสารที่เป็นประชาชนทำให้การสื่อสารมวลชนต้องให้ความสำคัญกับช่องทางสื่อสารที่สามารถไปถึงจำนวนคนมหาศาลได้

2. องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร

วิรัช ฤทธิทนกุล (2546) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการติดต่อสื่อสาร คือ

1. ผู้สื่อสาร หรือผู้ส่ง ได้แก่ บุคคล กลุ่มบุคคล องค์การ หรือสถาบัน

2. ข่าวสารหรือเนื้อหาสาระเรื่องราว เป็นเนื้อหาสาระหรือสัญลักษณ์ต่างๆ ที่สามารถสื่อความหมายหรือตีความหมายเป็นที่เข้าใจกันได้

3. ช่องทาง คือหนทางหรือวิถีทางที่จะนำเอาข่าวสารนั้นไปสู่ผู้รับ

4. ผู้รับ คือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายของการสื่อสาร

3. ประเภทของสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์

วิจิตร อวระกุล (2541) ได้กล่าวถึงสื่อในการประชาสัมพันธ์ สรุปออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. สื่อประเภทการพูด (Spoken Words) ได้แก่ การอบรม การกล่าวสุนทรพจน์ การให้โอวาท เป็นต้น

2. สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ (The Printed Words) ได้แก่ แผ่นปลิว แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ เอกสาร แนะนำประกอบ ฯลฯ

3. สื่อประเภทแสงและเสียง (Light and Sound) ได้แก่ วิทยู โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ภาพถ่าย ฯลฯ

4. สื่อประเภทกิจกรรม (Activities) ได้แก่ งานวันสำคัญทางศาสนา การให้ความรู้ งานเฉลิมฉลองความสำเร็จ เป็นต้น

นอกจากนี้ วิรัช ลภีรัตนกุล (2546) ได้จำแนกประเภทของสื่อมวลชน 2 ประเภท คือ

1. ประเภทสิ่งพิมพ์ (Printed media) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร

2. ประเภทแสงเสียง (Electronic media) ได้แก่ วิทยูกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์

สำหรับเครื่องมือหรือสื่อที่ใช้ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์นั้น วิรัช ลภีรัตนกุล (2546) ได้กล่าวถึงเครื่องมือหรือสื่อที่ใช้ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์มีหลายประเภท เช่น

สื่อบุคคล ได้แก่ คำพูด

สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยูกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์

สื่ออื่นๆ ได้แก่ สิ่งพิมพ์ และเอกสาร วารสาร นิตยสาร ภาพนิ่ง จดหมายข่าว โปสเตอร์และป้ายประกาศ การจัดเหตุการณ์พิเศษต่างๆ เป็นต้น

4. การเลือกใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์

วิจิตร อวระกุล (2541) กล่าวว่า ในการเลือกสื่อประชาสัมพันธ์ ควรพิจารณาปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบ ดังนี้

1. เหมาะสมตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่จะรับเรื่องราวจากสื่ออื่นๆ สามารถแพร่กระจายไปยังผู้รับจำนวนมาก

2. ประหยัดค่าใช้จ่าย

3. มีลักษณะยืดหยุ่น ปรับตัวเข้าได้ทุกกลุ่ม ทุกระดับ
4. สื่อสาร แพร่กระจายรวดเร็ว ทันท่วงทีตามต้องการ
5. สื่อนั้นๆ อาจดำเนินการผ่านสื่อ หรือเครื่องมือหลายชนิดหรือรวมกัน เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มผู้รับได้อย่างทั่วถึง
6. สื่อนั้นเปิดรับการเผยแพร่ขององค์การได้สะดวก เต็มที่ ไม่จำกัดเนื้อหาที่ เวลา ช่วงเวลาที่เหมาะสมได้ตามประสงค์

โดยเทคนิคและกิจกรรมที่ทำให้เกิดแรงดึงดูดการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การใช้สื่อสรรต่างๆ เข้าช่วย การใช้เสียงพูดเสียงเพลง การใช้แสงสีต่างๆ การเคลื่อนไหว การจัดการต้อนรับ การจัดขอแจกและเครื่องคัม การนำชมกิจการ การจัดงานเฉลิมฉลอง การประกวดเรียงความ หรือคำขวัญ การจัดขบวนแห่ การจัดแสดงนิทรรศการ

5. วิธีการเลือกรับสื่อและข่าวสาร

วิลเบอร์ ชเรมม์ (อ้างถึงใน โสธดา บงกชมาศ ,2544) ได้กล่าวถึง การเลือกรับข่าวสารไว้ดังนี้

1. ประสบการณ์ทำให้การแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน
2. การประเมินสารประโยชน์ของข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตน
3. ภูมิหลังที่แตกต่างกัน ทำให้มีความสนใจแตกต่างกัน
4. การศึกษาและสภาพแวดล้อม ทำให้มีความแตกต่างในพฤติกรรมการเลือกรับสื่อ และเนื้อหาข่าวสาร
5. ความสามารถในการรับสาร สภาพร่างกายและจิตใจ ทำให้พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารต่างกัน
6. บุคลิกภาพ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้าวใจ และพฤติกรรมของผู้รับสาร
7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสาร ทำให้ผู้รับเข้าใจความหมายของข่าวสาร หรืออาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายของข่าวสารก็ได้
8. ทัศนคติ เป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับและการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือข่าวสาร

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การติดต่อสื่อสารหรือการเปิดรับข่าวสารนั้น จะต้องประกอบด้วยผู้ส่งสาร เนื้อหาของข่าวสาร ช่องทางในการสื่อสาร และผู้รับสาร โดยอาศัยช่องทางหรือสื่อต่างๆ อันได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่ออื่นๆ เช่น วารสาร ป้ายโปสเตอร์ เป็นต้น เนื่องจากความสนใจในการเลือกรับข่าวสารของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันตามภูมิหลัง การศึกษา ประสบการณ์ ตลอดจนความสามารถในการรับสาร ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึง

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการประหยัดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ โดยกำหนดประเภทของสื่อที่นักศึกษาจะเปิดรับข่าวสาร ออกเป็น 3 ประเภท คือ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge)

เบนจามิน เอส บลูม (อ้างถึงใน สุมาลี ตั้งจิตต์ศีล, 2536) กล่าวถึงความหมายของคำว่าความรู้ไว้ว่า ความรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงเฉพาะเรื่อง หรือเรื่องทั่วไป ระลึกได้ถึงวิธีการ กระบวนการ หรือสถานการณ์ต่างๆ โดยเน้นความจำ

จุดมุ่งหมายในการเรียนการศึกษาเพื่อให้ได้รับความรู้นั้น อุทุมพร จามรมาน (2531) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนการศึกษาซึ่งความคิดนี้ได้รับการเผยแพร่โดย เบนจามิน เอส บลูม และคณะ จำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. Cognitive Domain ประกอบด้วย ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน
2. Affective Domain ประกอบด้วย การรับ การตอบสนอง การให้คุณค่า การจัดระบบ และการสร้างลักษณะนิสัย
3. Psycho-motor Domain ประกอบด้วย การรับรู้ การเตรียมพร้อม การตอบสนองตามตัวอย่าง การกำหนดกลไกภายใน การตอบสนองที่ซับซ้อนขึ้น การรู้จักดัดแปลงให้เหมาะสม และการริเริ่ม

นอกจากนี้ นารีگانต์ พรหมนง (2544) ยังได้กล่าวว่า ความรู้ทำให้ผู้เรียนได้รู้ถึงความสามารถในการจำ ระลึกถึงเหตุการณ์และประสบการณ์ที่เคยพบมาแล้ว โดยแบ่งได้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา
2. ความรู้เกี่ยวกับวิธีและการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
3. ความเกี่ยวกับการรวบรวมแนวความคิดและโครงสร้าง

ความรู้นั้นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนหรือผู้ศึกษา จะได้รับจากการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ที่ตนเองให้ความสนใจ โดยอาศัยวิธีการต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาาระดับความรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์เกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน โดยใช้จุดมุ่งหมายในการวัดความรู้ของนักศึกษาตามแนวคิดของเบนจามิน เอส บลูม และคณะ

แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนัก (Awareness)

1. ความหมายของความตระหนัก

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (อ้างถึงใน ไพลิน ศศิชนากรแก้ว, 2536) ได้ให้ความหมายว่า ความตระหนัก หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงถึงการเกิดความรู้ของบุคคล หรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึก รับผิดชอบต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

เบนจามิน บี โวลแมน (อ้างถึงใน นาริกานต์ พรหมนุก, 2544) ให้ความหมายของความตระหนัก หมายถึงภาวะการณ์ที่บุคคลเข้าใจหรือสำนึกถึงบางสิ่งบางอย่างของเหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือวัตถุสิ่งของนั้นๆ

2. องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความตระหนัก

เบนจามิน บี โวลแมน (อ้างถึงใน นาริกานต์ พรหมนุก, 2544) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความตระหนักมี 3 ประการ คือ

1. ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) จะเริ่มต้นจากระดับง่ายและมีการพัฒนามากขึ้นตามลำดับ

2. อารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) เป็นความรู้สึกด้านทัศนคติ ค่านิยม ความตระหนักชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี เป็นองค์ประกอบในการประเมินสิ่งเร้าต่างๆ

3. พฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นการแสดงออกทั้งทางวาจา กิริยา ท่าทาง ที่มีต่อสิ่งเร้าหรือแนวโน้มที่บุคคลจะกระทำ ดังนั้นบุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม การเรียนรู้และประสบการณ์ จึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก โดยมีความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมเป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความตระหนัก

จะเห็นได้ว่า การที่ผู้เรียนจะเกิดความรู้สึก หรือสำนึกได้ถึงบางสิ่งบางอย่างของเหตุการณ์ หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ ได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญในการเกิดความตระหนัก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ อารมณ์ความรู้สึก และพฤติกรรมที่ผู้เรียนได้แสดงออกมา โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาถึงความตระหนักของนักศึกษาเกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน ซึ่งจะวัดความตระหนักในเรื่องของความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน ความรู้สึกของนักศึกษาเกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน และพฤติกรรมต่างๆ ที่นักศึกษาได้แสดงออกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Participation)

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

ไตรรงค์ เควียงหงส์ (2544) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กรทางสังคม เพื่อร่วมมือกันในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งในการเข้าร่วมกันทำกิจกรรมเหล่านั้นจะมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไป ตั้งแต่การเข้าร่วมรับฟังและเสนอความคิดเห็น จนกระทั่งถึงขั้นการเข้ามีส่วนร่วมที่แท้จริง นั่นคือ การลงมือปฏิบัติหรือการให้ความร่วมมือในทุกขั้นตอนของกระบวนการต่างๆ

องค์การสหประชาชาติ (อ้างถึงใน สุภารักษ์ จูตระกูล , 2536) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะที่เป็นกระบวนการในการพัฒนา คือ การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ในกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น
2. ในการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ โดยความสมัครใจ

2. มิติของการมีส่วนร่วม

อลาสแตร์ (อ้างถึงใน ไตรรงค์ เควียงหงส์, 2544) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมจะประกอบด้วย 3 มิติ ดังนี้

- มิติที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมว่าอะไรควรทำและควรทำอย่างไร
- มิติที่ 2 คือ มีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาการลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ
- มิติที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่จะเกิดจากการดำเนินงาน และในการประเมินผล

3. รูปแบบของการมีส่วนร่วม

นารีกันต์ พรหมนุก (2544) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วม จำแนกออกได้ 3 ประการตามลักษณะของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน เช่นการรวมตัวของกลุ่มชาวบ้านจัดโครงการทอดผ้าป่าต้นไม้
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยผ่านองค์กรผู้แทนประชาชน เช่นกรรมการกลุ่มกรรมการหมู่บ้าน

3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใดก็ได้

การให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาต่างๆ สามารถแบ่งเป็นลำดับได้ ดังนี้

1. การโน้มน้าวจิตใจ เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน แต่ไม่ได้ให้ประชาชนเข้าร่วมในการวางแผนหรือในกระบวนการตัดสินใจ
2. การให้การศึกษา การให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจในโครงการ
3. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เจ้าหน้าที่แจ้งจุดยืนของตนในโครงการนั้นๆ ให้ประชาชนทราบ และขอให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนั้นๆ
4. การปรึกษาหารือ ทั้งฝ่ายเจ้าหน้าที่และประชาชนหันมาปรึกษาหารือกัน
5. การร่วมมือกัน ประชาชนมีตัวแทนอยู่ในคณะกรรมการและมีสิทธิออกเสียง ขึ้นการตัดสินใจ ประเด็นจะต้องเข้าใจได้ โดยตัวแทนประชาชนจากพื้นที่นั้นๆ
6. การมอบหมายอำนาจหน้าที่ การส่งมอบความรับผิดชอบให้กับสาธารณชน หรือรัฐบาลท้องถิ่นที่มีความชำนาญเฉพาะเรื่องนั้นๆ
7. การให้ประชาชนตัดสินใจเอง

4. ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ปฤษฎา บุญเจือ (อ้างถึงใน สิริพร อ้วนคำ, 2544) ได้กำหนดกรอบลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. ร่วมประชุม
2. ร่วมแสดงความคิดเห็น
3. ร่วมในการตัดสินใจ
4. ร่วมประสานงาน
5. ร่วมในการวางแผน
6. ร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ
7. ร่วมรับผลประโยชน์
8. ร่วมในการติดตามผล
9. ร่วมในการประเมินงาน
10. ร่วมเป็นผู้นำ
11. ร่วมในการดูแลรักษา

การที่บุคคลจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคมนั้น จะต้องเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ มีความกระตือรือร้น รู้ว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร รูปแบบการมีส่วนร่วมบุคคลอาจจะมีส่วนร่วมโดยตรง หรือโดยอ้อมก็ได้ โดยลักษณะของการมีส่วนร่วม บุคคลอาจจะเข้าร่วมประชุม แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ การวางแผน ประสานงาน ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ มีการติดตามและประเมินผลของกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาเกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน ทั้งในเรื่องของการที่นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วม ตลอดจนรูปแบบของการมีส่วนร่วม และลักษณะของการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

แนวคิดเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานหรือการอนุรักษ์พลังงาน

1. ความหมายของการประหยัดพลังงาน

เสรีวัฒน์ เจริญทรัพย์ (2531) ได้กล่าวถึงการประหยัดพลังงาน หมายถึง การใช้พลังงานที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุด และควรใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น

นอกจากนี้ เสรีวัฒน์ เจริญทรัพย์ ยังได้เสนอวิธีการที่จะนำไปสู่การประหยัดพลังงาน แบ่งได้ดังนี้

1. การลดปริมาณการใช้พลังงาน
2. การลดการสูญเสียของพลังงาน
3. การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ลักษณะของการประหยัดพลังงาน

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน (2548) ได้กำหนดหลักการของการประหยัดพลังงาน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ สรุปได้ ดังนี้ คือ

1. การประหยัดพลังงานระยะสั้น จะเกี่ยวกับการปรับปรุงประสิทธิภาพของเครื่องจักร อุปกรณ์ หรือนำเอาเครื่องจักร อุปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้ การตัดแปลง แก้ไข หรือเปลี่ยนเครื่องจักร อุปกรณ์ที่มีสภาพชำรุด การรักษาและซ่อมบำรุงให้อยู่ในสภาพดีตลอดจนการเอาใจใส่ดูแล และควบคุมการผลิตอย่างใกล้ชิด

2. การประหยัดพลังงานระยะยาว จะต้องมีการลงทุนสูง เมื่อเทียบกับการประหยัดพลังงานระยะสั้น การประหยัดพลังงานระยะยาวจะเห็นได้ชัดใน การอุตสาหกรรม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงระบบหรือขบวนการผลิต การขยายกำลังผลิต การออกแบบและสร้างโรงงานใหม่ และการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ เป็นต้น

3. แหล่งพลังงาน

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน (2548) ได้ระบุถึงแหล่งพลังงานที่นำมาใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน มีด้วยกัน 8 แหล่ง ดังนี้

1. พลังงานเคมี เป็นพลังงานที่เกิดจากปฏิกิริยาทางเคมีของการเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิลที่เกิดจากการทับถมของซากพืชซากสัตว์ มีทั้งในรูปของแข็ง ของเหลว และก๊าซ ได้แก่ ถ่านหิน หินน้ำมัน น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ เป็นต้น การใช้พลังงานเคมีเหล่านี้เพื่อผลิตไฟฟ้า การคมนาคมขนส่ง และภาคอุตสาหกรรม

2. พลังงานนิวเคลียร์ เป็นพลังงานที่เกิดจากการแตกตัวหรือรวมตัวของอะตอม ระบบที่ใช้ในปัจจุบันเป็นระบบการแตกตัวของอะตอม ส่วนระบบการรวมตัวของอะตอมนั้นยังอยู่ในขั้นการทดลองและพัฒนา พลังงานนิวเคลียร์ส่วนใหญ่นำไปใช้ในการผลิตไฟฟ้า

3. พลังน้ำ เป็นพลังงานที่เกิดจากการปล่อยน้ำที่เก็บกักไว้ในระดับสูงมายังระดับที่ต่ำกว่า โดยผ่านเครื่องจักรผลิตพลังงานที่ติดตั้งตามเขื่อนต่างๆ และนำมาผลิตเป็นไฟฟ้าต่อไป

4. พลังงานจากแสงอาทิตย์ แสงจากดวงอาทิตย์ประกอบด้วยคลื่นของพลังงานที่เรียกว่ารังสีแสงอาทิตย์ และรังสีนี้จะแพร่กระจายไปทุกทิศทาง สามารถนำไปใช้ในการผลิตน้ำร้อน และพลังงานไฟฟ้าโดยใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่า เซลล์แสงอาทิตย์

5. พลังงานลม ลมเป็นแหล่งพลังงานธรรมชาติที่มนุษย์นำมาใช้ในการเกษตร และการผลิตไฟฟ้า

6. พลังงานจากชีวมวล เป็นพลังงานที่ได้จากผลิตผลทางเกษตร เช่น ไม้ ฟืน แกลบ กากอ้อย ตลอดจนมูลสัตว์ มนุษย์ได้นำมาใช้ในการผลิตพลังงานในรูปของแข็งโดยตรง หรือแปรรูปเป็นก๊าซ นำไปใช้ในการผลิตไฟฟ้า การขนส่ง และภาคอุตสาหกรรม

7. พลังงานความร้อนใต้พิภพ เป็นพลังงานธรรมชาติที่เกิดจากความร้อนที่เก็บกักอยู่ใต้ผิวโลก โดยใต้พื้นดินของโลกยังมีความร้อนอยู่ ปัจจุบันได้นำความร้อนใต้พิภพมาใช้ในการผลิตไฟฟ้า

8. พลังงานจากทะเล ทะเลเป็นแหล่งพลังงานที่ยังไม่ได้มีการนำมาใช้ประโยชน์มากนัก การนำพลังงานจากทะเลมาใช้ประโยชน์ทำได้หลายวิธี เช่น การใช้ความแตกต่างของระดับน้ำทะเลในช่วงน้ำขึ้นและน้ำลงที่เกิดจากแรงดึงดูดของโลกมาผลิตไฟฟ้า

เมื่อเปรียบเทียบพลังงานทั้งหมดแล้ว พลังงานเคมีโดยเฉพาะน้ำมันจึงเป็นพลังงานที่ใช้ได้ง่ายและสะดวกที่สุด การลงทุนก็ไม่สูงมากเท่าพลังงานอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ น้ำมันจึงเป็นพลังงานที่ใช้กันมากที่สุดในปัจจุบัน และมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์มากที่สุดเช่นกัน

4. มาตรการการประหยัดพลังงาน

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน (2548) ได้กล่าวถึงการประหยัดพลังงาน หรือการอนุรักษ์พลังงานนั้น โดยที่ผ่านมารัฐบาลได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อบรรเทาปัญหาและผลกระทบจากวิกฤตพลังงาน เช่น การประกาศใช้พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 การตรึงราคาน้ำมันเชื้อเพลิง การพิจารณาให้ความช่วยเหลือโดยการชดเชยราคาน้ำมัน การส่งเสริมการใช้น้ำมันให้เหมาะสมกับประเภทของเครื่องยนต์ การส่งเสริมให้ใช้พลังงานทดแทนอื่น รวมทั้งรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักและกระตุ้นจิตสำนึกการประหยัดและอนุรักษ์พลังงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การปิดไฟและเครื่องปรับอากาศในช่วงพักเที่ยง และช่วงที่ไม่มีการทำงานตามสถานที่ราชการต่างๆ การจัดทำโครงการพลังงานหารสอง การจัดทำโครงการประหยัดไฟกำไรสองต่อ การใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ประสิทธิภาพสูง การจอดรถไว้ที่บ้าน งดใช้พลังงานในวัน Car Free Day การปิดดวงไฟที่ไม่ใช้งาน ผลปรากฏว่า เส้นกราฟที่แสดงการใช้พลังงานไฟฟ้าลดลงอย่างเห็นได้ชัด อันเป็นการยืนยันว่า หากทุกคนร่วมมือกันประหยัดพลังงานอย่างจริงจังแล้วสามารถอนุรักษ์พลังงานได้อย่างแน่นอน

5. ความสำคัญของการประหยัดพลังงานหรือการอนุรักษ์พลังงานในประเทศไทย

สมนึก ชีระกุลพิศุทธิ์ (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พลังงานในประเทศไทย สรุปได้ว่า แม้ประเทศไทยจะมีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านพืชพันธุ์ธัญญาหารและทรัพยากรอื่นๆ มากมาย แต่มีทรัพยากรด้านพลังงานไม่มากนัก จึงมีความจำเป็นต้องนำเข้าพลังงานทั้งในรูปของน้ำมัน ไฟฟ้า และถ่านหินเป็นจำนวนมากในแต่ละปี และทวีมากขึ้นเรื่อย ประกอบกับราคาที่สูงขึ้นอย่างไม่หยุดนิ่งของพลังงาน หนทางหนึ่งที่เหมาะสมคือ การอนุรักษ์พลังงาน โดยการใช้และผลิตพลังงานให้คุ้มค่า การอนุรักษ์พลังงานทำให้เกิดการลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน และการลดภาวะโลกร้อน ปัจจุบันความจำเป็นด้านการแข่งขันด้านธุรกิจ ทำให้จำเป็นต้องลดต้นทุนการผลิตโดยการประหยัดพลังงาน และความตื่นตัวของสังคมด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากก๊าซเรือนกระจกกำลังเป็นประเด็นที่มีความสำคัญยิ่ง และจะทวีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต การอนุรักษ์พลังงานจึงเป็นมาตรการที่จำเป็นและมีประโยชน์สูงยิ่งต่อประเทศไทย และต่อ โลกโดยรวม

6. การประหยัดพลังงานหรือการอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วม

ในการแก้ไขปัญหาเพื่อลดผลกระทบจากการอนุรักษ์พลังงานนั้น กระทรวงพลังงานในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลัก และมีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจะต้องพิจารณาให้รอบคอบในการดำเนินการ

ตัวอย่างการใช้มาตรการดำเนินการอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วมในโรงงานอุตสาหกรรมและอาคารธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยที่พนักงานทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาเอาใจใส่การใช้พลังงานของโรงงาน ดังนี้

1. เจ้าของหรือผู้บริหาร เป็นผู้กำหนดนโยบาย จะต้องเล็งเห็น และเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการอนุรักษ์พลังงาน กล้าตัดสินใจ กล้าลงทุน และหาทางส่งเสริมสนับสนุน ผลักดันให้เกิดการอนุรักษ์พลังงานอย่างจริงจัง
2. ผู้รับผิดชอบด้านพลังงาน เป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินการและรับผิดชอบเรื่องการอนุรักษ์พลังงานในโรงงานและอาคาร จะต้องมีความสามารถทางจิตวิทยา ทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ เนื่องจากการอนุรักษ์พลังงานต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย
3. พนักงานระดับปฏิบัติการ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง ใกล้ชิดกับกระบวนการผลิต สัมผัสกับเครื่องจักรอุปกรณ์ในการผลิต ดังนั้น จึงสามารถดำเนินการอนุรักษ์พลังงานได้ชัดเจน

กรณีตัวอย่างโรงพยาบาลอนุรักษ์พลังงาน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหาดใหญ่ ได้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พลังงาน จึงได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการใช้พลังงานภายในโรงพยาบาลอย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 และหลังจากที่โรงพยาบาลได้เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วมกับกระทรวงพลังงาน และนำวิธีการดำเนินการด้านอนุรักษ์พลังงานต่างๆ มาใช้ ทำให้เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล ได้รับรู้ถึงค่าใช้จ่ายด้านพลังงานของโรงพยาบาลในแต่ละเดือน ทำให้เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์พลังงาน และร่วมมือกับคณะกรรมการในการอนุรักษ์พลังงานเพิ่มมากขึ้น ทำให้โรงพยาบาลสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้ว่า การอนุรักษ์พลังงานของแต่ละองค์กรนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ทุกๆ คน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นผู้ที่ใช้อุปกรณ์ที่ใช้พลังงานโดยตรง หากไม่ให้ความรู้และไม่ให้พนักงานเหล่านั้น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ก็จะทำให้การอนุรักษ์พลังงานไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ (รักษ์พลังงาน, 2549)

นอกจากนี้ กระทรวงพลังงานยังได้ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ จัดทำโครงการสร้างจิตสำนึกการใช้พลังงานสำหรับเยาวชนในสถานศึกษาขึ้น โดยมีเป้าหมายในการให้ความรู้ความเข้าใจด้านพลังงาน รวมทั้งส่งเสริมและแรงจูงใจให้นักเรียน นักศึกษาในระดับต่างๆ ได้สำนึกถึงคุณค่าของพลังงาน ความสำคัญของพลังงานทดแทนและการอนุรักษ์พลังงาน โดยในปี พ.ศ. 2550 ได้ขยายโครงการไปยังโรงเรียน จำนวน 400 แห่งทั่วประเทศ เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายในการขยายผลไปในบ้านที่อยู่อาศัยของเยาวชน รวมทั้งประหยัดค่าใช้จ่ายในสถานศึกษา อันจะเกิดผลดีโดยรวมต่อระบบการจัดสรรทรัพยากรด้านพลังงานของประเทศ และจะวางแผนสำหรับสถานศึกษาอื่นๆ อีก

7. การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน

นฤมล มณีงาม (2549) ได้กล่าวถึงการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 จิตสำนึกระดับความเป็นเหตุเป็นผลเชิงเทคนิค หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับประหยัดพลังงาน สามารถบอกรายละเอียด และอธิบายเกี่ยวกับวิธีการประหยัดพลังงานโดยใช้เหตุผลตามหลักการ และความรู้ที่ได้เรียนมา

ระดับที่ 2 จิตสำนึกระดับสภาพของการมีปฏิริยาแบบตอบโต้ หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความรู้เรื่องการประหยัดพลังงาน สามารถบอกรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการประหยัดพลังงาน จุดเด่นหรือจุดด้อยของการปฏิบัติต่างๆ ได้

ระดับที่ 3 จิตสำนึกระดับการมีปฏิริยาแบบตอบโต้อย่างใช้วิจารณญาณ หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับวิธีประหยัดพลังงานมาใช้ในการวิเคราะห์และให้เหตุผล โดยคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม และสังคม

ในการประหยัดพลังงานนั้นเป็นการใช้พลังงานที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยจะต้องใช้พลังงานเท่าที่จำเป็น พลังงานที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดก็คือพลังงานเคมีโดยเฉพาะน้ำมัน ซึ่งในแต่ละปี ประเทศไทยจะต้องนำเข้าพลังงานเหล่านี้เป็นมูลค่ามหาศาล เพื่อให้ประเทศมีพลังงานไว้ใช้อย่างเพียงพอ รัฐบาลจึงได้หามาตรการต่างๆ มาใช้ เช่น การกำหนดเวลาการเปิดและปิดการใช้พลังงาน ไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า เครื่องปรับอากาศ เครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น โดยกระทรวงพลังงานถือว่าเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบเกี่ยวกับพลังงาน ดังนั้น การที่จะให้พลังงานมีใช้อย่างเพียงพอและมีสำรองใช้ไม่ขาดแคลน จึงต้องมีการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของพลังงาน ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงาน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา ถึงการประหยัดพลังงานทุกประเภท ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงานของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมี ดังนี้

สุมาลี ตั้งจิตต์ศีล (2536) ได้ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำของประชาชนในกรุงเทพฯ มหานคร พบว่า สื่อที่ถูกใช้ในการเปิดรับข่าวสารมากที่สุด คือ โทรทัศน์ และ

สามี/ภรรยา พฤติกรรมการเปิดรับสื่อไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ และทัศนคติ การเปิดรับข่าวสารจากสามี/ภรรยา มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและพฤติกรรมการมีส่วนร่วม และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ

ชลดา ทองสุกนอก (2540) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานของเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อ ความรู้ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานอยู่ในระดับปานกลาง มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์พลังงานในเชิงบวก และมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์พลังงานอยู่ในระดับสูง

วีระ วีระวงศ์สกุล (2540) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความรู้และพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้า ในที่อยู่อาศัยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำปาง พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำปางมีความรู้ และพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในที่อยู่อาศัยในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในที่อยู่อาศัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในที่อยู่อาศัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ และความรู้กับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

กนกรัษฎ์ อิฐรัษฎ์ (2542) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการป้องกันและจัดการป่าชุมชนดงใหญ่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อน้อย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ชุมชนเห็นประโยชน์ ของป่าดงใหญ่มาก เพราะได้พึ่งพิงป่าเป็นแหล่งอาหารและเชื้อเพลิง ชุมชนมีทัศนคติเชิงบวกต่อบทบาทสร้างสรรค์ของสมาชิกสภา และพนักงาน อบต. ในขณะที่สมาชิกสภา และพนักงานอบต. มีความตั้งใจจริงในการดำเนินงาน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสภาและพนักงานอบต. ไม่มีความ สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและจัดการป่าชุมชนดงใหญ่

จุรีย์ สุขราษฎร์ (2542) ได้ทำวิจัยเรื่อง ค่านิยมในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดพังงา พบว่า นักเรียนมีค่านิยมในเชิงบวกในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นร้อยละ 84.15 และจากการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า เพศมีความ สัมพันธ์กับค่านิยมในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน ระดับการศึกษาของมารดา มีความสัมพันธ์กับค่านิยมใน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และทรัพยากรชายฝั่งทะเล อาชีพของบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์กับค่านิยมในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ภูมิลำเนาแผนการเรียน การเป็นสมาชิกชมรม และระดับการศึกษาของบิดา

มีความสัมพันธ์กับค่านิยมในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

มานะ บุญยานันต์ (2542) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนซับจำปา อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี พบว่า รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนเป็นรูปธรรมสนับสนุนให้ประชาชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ส่วนปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วม พบว่า आयุมิมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชุมชน ส่วนปัจจัยอื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชน

รัชดาภรณ์ ชาตฤทธิพงษ์ (2543) ได้ทำวิจัยเรื่อง การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะทางประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ และตำแหน่งในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชน การเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ศักยภาพของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติ งานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

วาสิณี วงศ์สัมพันธ์ชัย (2543) ได้ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พักอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง และพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับเพศ การรับรู้มาตรการสำหรับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของหอพัก ในส่วนของการรณรงค์เพื่อการประหยัดพลังงานไฟฟ้าโดยใช้ป้ายประกาศ การติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้าแต่ละห้องพัก และความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้า แต่ไม่สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับชั้นปี รายได้ของครอบครัว ต่อเดือน จำนวนชั่วโมงที่พักอยู่ในหอพักต่อวัน การรับรู้มาตรการสำหรับการประหยัดพลังงานของหอพัก ในส่วนของการรณรงค์เพื่อการประหยัดพลังงานไฟฟ้าโดยใช้สติ๊กเกอร์ และประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย การตรวจ จับ ปรับ/ยึดการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ไม่เหมาะสม การกำหนดจำนวนการเปิด-ปิดหลอดไฟฟ้า และการรับรู้ข่าวสารเพื่อการรณรงค์ เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าทางสื่อโทรทัศน์

อมรรัตน์ ผาติโน (2543) ได้ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของนักเรียนนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อโครงการรวมพลังหาร 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารโดยทั่วไปและข่าวสารการประหยัดพลังงานจากสื่อโทรทัศน์

มากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุและหนังสือพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจข่าวสารเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานน้อยมาก แต่จะมีทัศนคติที่ดีต่อการประหยัดพลังงานและต่อโครงการรวมพลังหาร 2 และการมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงานอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการประหยัดพลังงานของโครงการรวมพลังหาร 2 มีเพียงบ้างสื่อที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงาน ได้แก่ สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ สื่อรายการทางโทรทัศน์ สื่อโฆษณาทางวิทยุ สื่อป้ายโฆษณา และสติ๊กเกอร์ และทัศนคติต่อการใช้พลังงานอย่างประหยัดของนักเรียน นักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงาน

กฤษณพงศ์ พุทธระกูล (2544) ได้ทำวิจัยเรื่องความรู้และพฤติกรรมของตำรวจกองปราบปราม ในการประหยัดพลังงานไฟฟ้า พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมในการประหยัดพลังงานอยู่ในระดับน้อย ความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าขึ้นอยู่กับเพศ การรับรู้ข่าวสาร ระยะเวลาดำรงตำแหน่งปัจจุบัน และระยะเวลาการรับราชการ พฤติกรรมในการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในที่ทำงานขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา และความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้า ความรู้และพฤติกรรมในการประหยัดพลังงานไฟฟ้ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จารุภัทร ถาวโรฤทธิ์ (2544) ได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพป่าไม้ และแหล่งต้นน้ำ ระหว่างชาวเขาเผ่าลีซอบ้านห้วยน้ำดัง ชาวเขาเผ่าลีซอบ้านห้วยน้ำรูคอยสามหมื่น กับชาวไทยพื้นราบบ้านแม่เลา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพป่าไม้และแหล่งต้นน้ำ ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพป่าไม้และแหล่งต้นน้ำ การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากร ส่วนการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพป่าไม้ และแหล่งต้นน้ำ ระหว่างชาวเขาเผ่าลีซอบ้านห้วยน้ำดัง ชาวเขาเผ่าลีซอบ้านห้วยน้ำรูคอยสามหมื่น กับชาวไทยพื้นราบบ้านแม่เลา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีความแตกต่างกัน

ประพันธ์ สีนวล (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประเมินประสิทธิภาพโครงการการณรงค์เพื่อการประหยัดพลังงาน พบว่า ประชาชนได้รับทราบว่ามีโครงการรณรงค์โฆษณาประชาสัมพันธ์เกือบทั้งหมด (98%) นับว่าโครงการรณรงค์โฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อการประหยัดพลังงานมีประสิทธิภาพ ในการเข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้ในระดับที่ดีมาก โดยกลุ่มประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีการรับทราบมากที่สุด โครงการรณรงค์โฆษณาประชาสัมพันธ์

เพื่อการประหยัดพลังงานมีประสิทธิผลมากในกลุ่มผู้ใช้กระแสไฟฟ้าประเภทหน่วยราชการ องค์กร โดยมีแนวโน้มการใช้พลังงานหลังจากที่มีการเริ่มโครงการถึงปัจจุบันลดลงโดยลำดับ ในขณะที่กลุ่มผู้ใช้พลังงานกระแสไฟฟ้าประเภทที่อยู่อาศัยครัวเรือน ยังไม่มีประสิทธิผลเท่าใดนักเนื่องจากแนวโน้มการใช้พลังงานไฟฟ้า ยังมีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า สื่อโทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดีที่สุด รองลงมาเป็นสื่อวิทยุและหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ

นารีگانต์ พรหมนง (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนักของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการเปิดรับข่าวสารด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริหาร ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริหาร ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงแรม

ภิญญาภรณ์ เพ็ญภินันท์ (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนักทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ในเขตนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

รินดี ลิ้มปิสิริสันต์ (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และการมีส่วนร่วมของผู้ใช้น้ำในโครงการลดน้ำสูญเสีย ปทุมธานี-รังสิต พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการลดน้ำสูญเสียจากสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้ การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการลดน้ำสูญเสียมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการลดน้ำสูญเสีย ความรู้เกี่ยวกับโครงการลดน้ำสูญเสียมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการลดน้ำสูญเสีย และผู้ใช้น้ำมีการเปิดรับข่าวสารน้อยมาก มีความรู้เรื่องโครงการลดน้ำสูญเสียในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในการลดน้ำสูญเสียน้อย

จุลทอน สะอาด (2545) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนปางสัก กิ่งอำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์พบว่า ประชากรเป้าหมายมีอายุเฉลี่ย 45.60 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีการประกอบอาชีพรองร้อยละ 61 มี

รายได้เฉลี่ย 79279.29 บาทต่อ ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 19 ปี เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมร้อยละ 85 มีขนาดถือครองที่ดินเฉลี่ย 27.04 ไร่ การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ร้อยละ 65.00 ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์การอบรม เคย รู้จักเจ้าหน้าที่ส่งเสริมป่าชุมชนร้อยละ 67.86 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนปางสัก ได้แก่ การรับรู้ข้อมูล ข่าวสารการอนุรักษ์ การมีประสบการณ์การอบรมและความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมป่าชุมชน

พรรณศิริ ยุติศรี (2545) ได้ทำวิจัยเรื่องพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนนทบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับสูง ความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และทัศนคติต่อการประหยัดพลังงานไฟฟ้าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนแผนการเรียนอาชีพหัวหน้าครอบครัว รายได้เฉลี่ยครอบครัวต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัวและการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาวนา วัชรเสถียร (2545) ได้ทำวิจัยเรื่องการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในสำนักงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า การประหยัดพลังงานไฟฟ้าในสำนักงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ และรังสิตมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย การรับรู้มาตรการการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของมหาวิทยาลัยและความรู้เกี่ยวกับการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัดของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ ระดับการศึกษา สายงานทั้งสาย ก. สาย ข. และสาย ค. พฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของบุคลากรทั้ง 3 สายไม่มีความแตกต่างกัน

ศุภฎี จิรกุลสมโชค (2546) ได้ทำวิจัยเรื่องทัศนคติต่อทางเลือกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยเทศบาลเมืองพิจิตร พบว่า การจัดการมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลเมืองพิจิตร มีกองอนามัยและสิ่งแวดล้อม กองช่าง และกองคลัง ดำเนินการจัดการมูลฝอยแบบระบบถังใบเดียวในการรวบรวมและกำจัดโดยวิธีฝังกลบ ทัศนคติต่อทางเลือกในการมีส่วนร่วมโดยประชาชนเลือกทางเลือกที่ 1 มากที่สุดคือ การแยกมูลฝอยส่วนที่ยังใช้ได้เพื่อจำหน่าย การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับปัจจัยหลักด้านอายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะความเป็นเจ้าของระยะเวลาที่อาศัย และการใช้ประโยชน์ที่พัก ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ปัจจัยสนับสนุนด้านทัศนคติต่อการจัดการมูลฝอย ด้านการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร และด้านพฤติกรรมจัดการมูลฝอย เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการเข้ามามีส่วนร่วมการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการจัดการมูลฝอย การรณรงค์

การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอยมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดแนวโน้มในอนาคต ด้านความร่วมมือจากประชาชนในการลดปริมาณมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองพิจิตร

ทองกร ทศนียะเวช (2546) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการประหยัดน้ำ พบว่า นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯและนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าแตกต่างกัน การเปิดรับข่าวสาร และความรู้เรื่องวิธีการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า แต่ทักษะต่อการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ณัฐธิดา วรวรรณเศรษฐ์ (2546) ได้ทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์กับโครงการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ความตระหนักรู้ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เต่าทะเลของประชาชนในเขตอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี พบว่า การประชาสัมพันธ์เน้นการใช้สื่อที่หลากหลาย เพื่อให้ครอบคลุมเป้าหมายทุกกลุ่ม โดยเฉพาะสื่อวิทยุและสื่อบุคคล ในส่วนของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์เต่าทะเลมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์เต่าทะเล แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เต่าทะเล และความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์เต่าทะเลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เต่าทะเล

พัชรี นิวัฒน์เจริญชัยกุล (2546) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานบริษัทเทเลคอมเอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน) และบริษัทในเครือ พบว่า ระดับการศึกษา และอายุงานมีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมเพื่อสังคมที่พนักงานเข้าร่วม ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน และรายได้ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม พนักงานส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม เพราะต้องการให้สังคมดีขึ้นมากที่สุด ในขณะที่ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม คือ พนักงานไม่เห็นประโยชน์ของการทำกิจกรรมมากที่สุด พนักงานส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมด้านนโยบายขององค์กร ด้านกลวิธี และด้านการเปิดโอกาสให้พนักงานแสดงความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ส่วนแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านรางวัลจูงใจอยู่ในระดับมาก

สุภาวดี ปิ่นไพบูลย์ (2546) ได้ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ และน้ำเสียของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เปิดรับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์เป็นอันดับหนึ่ง และนิยมดูรายการข่าวในช่วงเวลาเย็น สื่อบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือมากที่สุดคือผู้นำชุมชนของตนเอง และต้องการให้ผู้นำชุมชนของตนเองเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและน้ำเสีย ประชาชนส่วนใหญ่ไม่

แยกขยะก่อนทิ้ง โดยทิ้งขยะลงถังขยะเทศบาลโดยตรง วิธีการช่วยลดปริมาณขยะโดยนิยมนำกลับมาใช้ใหม่ ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้น้ำและการบำบัดน้ำเสีย มีการเก็บเศษอาหารก่อนล้างจาน และส่วนใหญ่ไม่มีการนำน้ำเสียจากกิจกรรมภายในบ้านมาใช้ประโยชน์อีก

สุภาวดี อินนุพัฒน์ (2546) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ และการมีส่วนร่วมในโครงการประหยัดไฟค่าไฟ 2 ต่อ ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับข้อมูลข่าวสารทั่วไป และข้อมูลข่าวสารโครงการประหยัดไฟค่าไฟ 2 ต่อ จากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด โดยจะเปิดรับทุกวัน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการประหยัดไฟค่าไฟ 2 ต่อ และมีส่วนร่วมโครงการอยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับส่วนลดค่าไฟฟ้า เห็นถึงข้อดีของโครงการ และมีแนวโน้มว่าจะประหยัดไฟฟ้าต่อไปแม้จะสิ้นสุดโครงการ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุและรายได้มีความ สัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารโครงการประหยัดไฟค่าไฟ 2 ต่อ และการมีส่วนร่วมในโครงการประหยัดไฟค่าไฟ 2 ต่อ ส่วนระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในโครงการประหยัดไฟค่าไฟ 2 ต่อ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการประหยัดไฟค่าไฟ 2 ต่อ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการประหยัดไฟค่าไฟ 2 ต่อ ในทิศทางบวกระดับปานกลาง

กุลธิดา ชรรรมรัตน์ (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยอบต. จอมทอง อบต.มะขามสูง และอบต.หัวรอเคยได้รับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมร้อยละ 86.67, 83.87 และ 72.73 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่าง อบต. จอมทอง อบต.มะขามสูง และอบต.หัวรอ เคยได้รับประสบการณ์อบรมด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ร้อยละ 46.67 27.96 และ 18.18 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่าง อบต. จอมทอง อบต.มะขามสูง และอบต.หัวรอ ด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง มีทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนในระดับต่ำ และปัจจัยที่มีผลต่อประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ประสบการณ์อบรมด้านสิ่งแวดล้อม

นันทกา นพเจริญกุล (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในโครงการธนาคารขยะ: ศึกษากรณีชุมชนเครือข่ายโครงการธนาคารขยะ เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยน้อย เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อปัญหาขยะมูลฝอย โดยการหลีกเลี่ยงการบริโภคสินค้าและบริการที่อาจส่งผลกระทบต่อปัญหาขยะมูลฝอยมากที่สุด เยาวชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการขยะ

มากที่สุด โดยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน คือ การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชน และความรับผิดชอบต่อปัญหาของขยะมูลฝอย

สุริยา แก้วอาษา และเพชรไพโรจน์ อุปปิง (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในที่อยู่อาศัยของประชาชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการมากที่สุด มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนอยู่ในระดับสูงคือ มากกว่า 40,000 บาทต่อเดือน ต้องจ่ายค่าไฟฟ้าโดยเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 400 บาท และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 1-4 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารในเรื่องการประหยัดพลังงานไฟฟ้า โดยได้รับจากสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ ตามลำดับ ผลการทดสอบด้วยสถิติไคสแควร์พบว่า พฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าเกี่ยวข้องกับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน การรับรู้ข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ธนารัฐ สิงหา (2548) ได้ทำวิจัยเรื่อง ทักษะจิตต่อการประหยัดพลังงานในที่พักอาศัยของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ ผู้ตอบแบบสอบถามทราบเรื่องการรณรงค์ให้ประหยัดพลังงานที่พักอาศัยจากโทรทัศน์ และทราบว่าผลดีของการประหยัดพลังงานในที่พักอาศัยคือ สามารถลดค่าใช้จ่ายได้ องค์ประกอบเกี่ยวกับความชอบในเรื่องปัจจัยที่มีความสำคัญลำดับแรกต่อการประหยัดพลังงานในที่พักอาศัย ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ให้ความสำคัญในเรื่องอายุการใช้งานของอุปกรณ์ ด้านราคาค่าไฟฟ้า ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายในเรื่องพนักงานขายอุปกรณ์ประหยัดพลังงานมีความรู้สามารถแนะนำสินค้าได้ และด้านการส่งเสริมการตลาดในเรื่องการรณรงค์ให้ประหยัดพลังงานผ่านสื่อต่างๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก

ประสงค์ เอี้ยวเจริญ และคณะ (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักศึกษาและบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พบว่า นักศึกษาและบุคลากร สังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครมีความรู้ความเข้าใจในการประหยัดพลังงานไฟฟ้า อยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงานอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการใช้งานอย่างถูกวิธีและประหยัดพลังงาน และด้านการดูแลรักษาและตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้า โดยวิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้าที่มีระดับการมีส่วนร่วมมาก สูงสุด 3 ลำดับ ได้แก่การปิดสวิตซ์และเครื่องใช้ไฟฟ้าเมื่อเลิกใช้งาน การตั้งอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศที่ 25-26 องศาเซลเซียส และการให้ความร่วมมือในการรณรงค์ประหยัดพลังงานไฟฟ้าในคณะ/

หน่วยงาน เมื่อพิจารณาองค์ประกอบเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพการทำงาน สังกัด ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงานไฟฟ้าไม่แตกต่างกัน

จากงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า สื่อที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการเปิดรับข่าวสารที่ถูกใช้มากที่สุด คือ โทรทัศน์ รองลงมาจะเป็น หนังสือพิมพ์ และวิทยุ ส่วนความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงานอยู่ในระดับปานกลาง ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้จะมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร ในขณะที่การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในการประหยัดพลังงานจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงาน